

Baznīcas vizuālās mākslas un mūzikas vēsture

Akadēmiskie kredītpunkti

4 KP (6 ECTS)

Iepriekšējo kursu prasības

Nav

Apstiprināts

Metodiskās komisijas sēdē (31.01.2022.)

Kursa autori

Dr.art. Ieva Rozenbaha (ievaroze@gmail.com)

Mg.theol. Aneta Sviķe (aneta.svike@gmail.com)

Saturs (kursa anotācija)

Kursa ietvaros studējošie iepazīst skaistuma teoloģijas modeļus, ar kuru palīdzību tiek analizēti vizuālās mākslas darbi un atklāts to materiālais, morālais un garīgais saturs. Iegūtās zināšanas un prasmes studenti izpauž patstāvīgā rakstu darbā, salīdzinādami divus dažādus mākslas darbus ar līdzīgu tematiku un simboliku, analizējot tajos atklātos veiksmīgākos un neveiksmīgākos aspektus, kā arī parādot laikmeta un darba veidošanās procesu ietekmējošo tradīciju kontekstu. Studiju kursa turpinājumā tiek sniegts ieskats baznīcas mūzikas attīstībā no pirmajiem kristietības gadsimtiem līdz baroka laikmetam, aplūkojot nozīmīgākos žanrus, personības, tendences Baznīcas mūzikas vēsturē aplūkojamajā laika posmā.

Mērķi

- iepazīt un izprast daudzveidīgos mākslas procesus un kristīgo simboliku to vēsturiskajā attīstībā;
- dot studentiem zināšanas par kristietības mākslas veidošanās un attīstības galvenajiem procesiem un likumsakarībām;
- izprast Baznīcas vizuālās mākslas un mūzikas liturģiskās saknes
- gūt zināšanas par baznīcas mūziku viduslaiku, renesanses un baroka laikmetā.

Sasniedzamie rezultāti

Zināšanas

Vērtēšana

Pēc veiksmīgas studiju kursa apgūšanas studenti iegūst zināšanas:

- par skaistuma teoloģijas modeļus;
- par Baznīcas vizuālās mākslas un mūzikas attīstības procesiem un likumsakarībām Eiropas kultūrā;
- par viduslaiku, renesanses un baroka mūzikas stilistikajām īpatnībām;
- par Baznīcas mūzikas žanru un muzicēšanas formu attīstību;
- par ievērojamākajām personībām, kas ietekmējušas Baznīcas mūzikas attīstību;

Patstāvīgais darbs
Starppārbaudījums
Eksāmens

- par galvenajiem mūzikas izteiksmes līdzekļiem dažādu laikmetu un žanru Baznīcas mūzikā.

Prasmes

Pēc veiksmīgas studiju kursa apgušanas studenti prātis:

- atpazīt dažādu laikmetu, stilu un kompozīcijas skolu vizuālās mākslas darbus un skaņdarbus; Patstāvīgais darbs
Starppārbaudījums
- salīdzināt dažādu stilu, žanru, atskaņotājsastāva Baznīcas mūziku, noteikt tās būtiskākās iezīmes; Eksāmens
- argumentēti vērtēt Baznīcas mūzikas procesus Eiropas mūzikas kontekstā;
- lietot mūzikas terminoloģiju.

Kompetences

Pēc veiksmīgas studiju kursa apgušanas, studenti spēs:

- novērtēt Baznīcas vizuālās mākslas mantojumu un mūzikas repertuāru; Starppārbaudījums
Eksāmens
- izvēlēties lietošanai draudzē saturiski un stilistiski atbilstošus vizuālās mākslas un mūzikas darbus atbilstoši to estētiskajai vērtībai un liturģiskajai funkcijai;
- radoši līdzdarboties Baznīcas mūzikas dzīves organizēšanā atbilstoši savai specializācijai.

PILNA LAIKA STUDIJAS

Lekciju un semināru plāns

<i>Tēma</i>	<i>Akadēmiskās stundas (45 min)</i>
1. Ēģiptes, hellēnisma un jūdaisma māksla kā galvenie kristietības mākslas ietekmes avoti.	2
2. Kristietības mākslas pirmsākumi. Pirmo kristiešu pulcēšanās vietu raksturojums. Katakombas. Simbolisms. Tematika.	2
3. Baznīcas jaunā statusa un izplatības ietekme uz mākslas attīstību. Baziliku celtniecība. Mozaīkas. Jēzus tēls. Atteikšanās no simbolisma. Dievnamu tipi.	2
4. Bizantija. Bizantijas kultūra un māksla.	2
5. Bizantija. „Tumšie laiki” VI – VIII gs. Ravenna – nozīmīgs jaunās arhitektūras paraugs. Krusta kupola baznīcas un Jaukta tipa baznīcas	2
6. Ikonu glezniecība. Ikonu glezniecības tehnika. Kanona izstrādāšana. Ikonu tipi.	2
7. Ikonu glezniecība. Svētku ikonas. Ikonostass. Ikonas un gleznas salīdzinājums.	2

8.	Dievnama interjera izveides sistēma. Pagānu dievnamu un Ēģiptes ietekme. Interjera dekors. Sistēmas elementi.	2
9.	Liturģiskie trauki un mācītāju apģērbs. Lietišķā māksla. Dievnamu funkcionalitāte un telpu rotājumu simboliskie skaidrojumi.	2
10.	Mākslas vieta, loma un nozīme Baznīcas dzīvē lielās shizmas laikā. Ikonoklasms. Karolingu impērijas un R-Eiropas māksla laikā no IX- XI gs. (Rokraksti un miniatūras. Reljefi. Dārgu materiālu pielietojums.) Romānika.	2
11.	Kristietības mākslas novitātes XI –XIV gs. Gotika – teoloģisko doktrīnu risinājums arhitektoniskās formās.	2
12.	Renesanses laika māksla. Cilvēciskā faktora dominante.	2
13.	Reformācija. Pretrunīgā attieksme pret mākslu.	2
14.	Kristietības ideju izpaušme absolūtisma un jauno laiku mākslā XVII- XIX gs. Apgaismības ideju ietekme Baroks, rokoko. Romantisms. Reālisms. Simbolisms.	2
15.	Kristietības mākslas attīstība Latvijā XII-XX gs. Pirmie dievnami. Koka un mūra dievnamu arhitektoniskais risinājums.	2
16.	Mūsdienu problemātika. Kristus tēls moderno mākslas stilu interpretācijā. Ikonu glezniecības atdzimšana XX -XXI gs.	2
17.	Mūzika Vecajā Derībā un kristietības pirmajos gadsimtos. Gregorika.	3
18.	Bingenas Hildegarde. Agrīnā daudz balsība un <i>Notre Dame</i> skola.	3
19.	13. un 14. gs. Vokālie žanri. Daudz balsīgā mesa. Rekvīems.	3
20.	Renesanse mūzikā. Frankoflāmu skola 15.gs.	3
21.	16.gs. frankoflāmu skola, Romas skola, Venēcijas skola.	3
22.	Reformācija un mūzika. Mūzika luteriskajā un kalvīnisma mācībā.	3
23.	Reformācija un mūzika. Mūzika anglikāņu baznīcā.	2
24.	Reformācijas laika mūzika Rīgā.	2
25.	Kontrreformācija un mūzika.	1
26.	Instrumentālā mūzika baznīcā. Ērģelmūzikas pirmie krājumi.	1
27.	Baroka laikmets mūzikā. Galvenie sakrālie žanri.	2
28.	Baznīcas mūzika 17.gs. Itālijā, Francijā, Anglijā.	3
29.	Mūzika Vācijā baroka laikmetā: personības, žanri, skaņdarbi.	3
<i>KOPĀ</i>		64

Patstāvīgā darba plāns

Patstāvīgais darbs	Stundu skaits izpildei
1. Prezentācija: salīdzināt divus dažādus vizuālās mākslas darbus ar līdzīgu tematiku un simboliku, analizējot tajos atklātos aspektus, kā arī sniedzot laikmeta un darba veidošanās procesu ietekmējošo tradīciju apskatu	12
2. Prezentācija: studiju kursā gūtie spilgtākie muzikālie iespaidi, lielākie pārsteigumi utml. (par komponistu, stilu, skaņdarbu u.c.).	24
3. Apgūt docētāja norādītos literatūras avotus. Noklausīties vai novērot un pēc lekcijā sniegtajiem kritērijiem analizēt norādītos vizuālās mākslas darbus vai skaņdarbus.	60
	96

Plānoto studiju rezultātu sasniegšanas pārbaude

	Plānotie studiju rezultāti			% no gala vērtējuma
	Zināšanas	Prasmes	Kompetences	
Lekciju apm.	+	+		20
Patst. d. nr. 1	+	+		10
Patst. d. nr. 2	+	+		10
Starp pārbaudījums	+	+	+	30
Eksāmens	+	+	+	30
<i>KOPA</i>				100

Literatūra

Pamatliteratūra un informācijas avoti

- Cielava, Skaidrīte. *Vispārīgā mākslas vēsture*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2016.
- *Vispārējā mūzikas vēsture I*. N. Grīnfelda redakcijā. Rīga: Zvaigzne, 1984.
- Westermeyer, P. *Te Deum. The Church and Music*. Minneapolis: Fortress Press, 1998.

Papildliteratūra un informācijas avoti

- Alberings, A. *Kora skaņdarbu latīņu tekstu tulkojumi*. Rīga, LRKMSC, 1991. – tiešsaites piekļuve: <https://gramatas.lndb.lv/periodika2viewer/#panel:pp|issue:642648|page:1>
- Apel, W. *Gregorian Chant*. Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, 1990.
- Ameln, K. *The Roots of German Hymnody of the Reformation Era*. St Louis, Missouri: Concordian Publishing House, 1964.
- Blume, F. *Protestant Church Music. A History*. New York: Norton & Co, 1974.
- Bukofzer M.F. *Music in the Baroque Era. From Monteverdi to Bach*. New York: Norton, 1947.
- *Companion to Baroque Music* / comp. and ed. by J.A. Sadie, forew. by Ch. Hogwood. London, 1990.

- *Companion to Medieval and Renaissance Music* / ed. by T. Knighton and D. Fallows (). London, 1992.
- *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. 2. Ausgabe. Vol.1.-9. Kassel, Bärenreiter, Stuttgart, Weimar, Metzler, 1994–1999.
- Gailīte, Z. *Par Rīgas mūziku un kumēdiņu spēli*. Rīga: Pētergailis, 2003.
- Grout D., Palisca C. *A History of Western Music*. New York, 2001.
- Jaunslaviete, B. *Retorika un tās ietekme uz mūziku*. Rīga: MIMK, 1988.
- Prānis, G. *Missale Rigense Līvōnijas garīgajā kultūrā. Gregoriskie dziedājumi viduslaiku Rīgā*. Neputns, 2018.
- Reese G. *Music in the Renaissance*. - New York: Norton & Co, 1954.
- Reese G. *Music in the Middle Ages*. - New York: Norton & Co, 1968.
- Schalk, C. *Key Words in Church Music*. St Louis, Missouri: Concordian Publishing House, 1978.
- Schalk, C. *Music in Early Lutheranism*. St Louis, Missouri: Concordian Publishing House, 2001.
- Spekke, A. *Latvijas vēsture*. Rīga: Jumava, 2003. (1948.gada izdevums pieejams digitāli: <https://gramatas.lndb.lv/periodika2-viewer/#panel:pp|issue:644783|page:1>)
- Šarkovska – Liepiņa, I. *Latvijas mūzika renesansē: priekšvēstneši, briedums, konteksti*. LU LFMI, 2020.
- *The New Grove's Dictionary of Music and Musicians*. Vol. 1.-29. London, 2001. <https://www.oxfordmusiconline.com/>
- Wilson-Dickson, A. *The Story of Christian Music*. Minneapolis: Fortress Press, 1996.
- Швейцер, А. *Иоганн Себастьян Бах*. Классика-XXI, 2002.

Interneta resursi

- britannica.com
- cpdl.org
- enciklopedija.lv
- imslp.org
- mgg-online.com
- oxfordbibliographies.com